

**Devlet tarafından idare olunan inhisar memurları hakkında
1/259 numaralı kanun lâyihası ve Bütçe encümeni
mazbatası**

T. C.

Başvekil

Muamelât Müdürlüğü

Sayı No 6/533

10-III-1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Devlet tarafından idare olunan inhisar memurları hakkında Gümrük ve inhisarlar vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 9 / III / 1932 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Devlet tarafından idare olunan inhisarlar memurları hakkında kanun lâyihasının esbabı mucibesi

İnhisar idarelerinde müstahdem memurların vazifelerinde kifayetsizliği görülenlerin hizmetlerine derhal nihayet verilmesine, bu idareler de, ve hususile Tütün inhisarında, meri ahkâm mani olmaktadır.

İnhisar idareleri memurlarının intihap, terfi ve tecziyeleri hakkında bir nizamname tanzimine ihtiyaç tabii olup bu husus ayrıca teemmül ve temin edilmek üzere, eylem vücudünden istifade edilemeyen anasrın idarelere bar olmakta devam etmelerine mani olmak için, hükümleri 1932 mayısı sonuna kadar meri olacak, bir kanun teklifi zarureti görülmüştür.

Lâyihanın tanziminde, memurin kanununun tasfiye hakkındaki hükümleri nazarı itibare alınmış ve ancak İnhisar idareleri memurlarının ücretle müstahdem olmalarına binaen tazminat dereceleri ona göre tesbit edilmiştir.

Tuz inhisar idaresinde bareme dahil bir kısım memur mevcut olduğundan bunlar hakkında tasfiye hükümleri lâyihanın 4 üncü maddesinde gösterilmiştir.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 56

Esas No. 1/259

15 - III - 1932

Yüksek Reisliğe

Devlet tarafından idare edilen inhisarlar memurları hakkında Gümrük ve inhisarlar vekâletince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetininin 9 - III - 1932 tarihli içtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılmıştır.

tırılan kanun lâyihasının gönderildiğine dair Başvekâletin 10 - III - 1932 tarih ve 6/533 numaralı tezkeresi encümenimize havale buyurulmuş olmakla tetkik ve müzakere olundu:

İnhisar idarelerinin son senelerde çok genişlemiş olan teşkilâtı işlerin asgarî icabatı hududunu çok taşmıştır. Bundan başka bu gün Devlet tarafından idare edilmekte bulunan muhtelif inhisarların taşra teşkilâtı da ilk teessüslerinde olduğu gibi idarelerden her biri için müstakil teşkilât halinde kalmıştır. Bu geniş teşkilâtın idarelere tahmil eylediği masraflar bunların faaliyetlerinin gayriiktisadî olmasındaki amillerden birini teşkil eylemiştir.

Varidat bütçemizde en emin membalar arasında bulunan ve mühim yekûnlarla ifade olunan inhisarlar varidatlarını lüzumsuz masraflara belettirmemek ve işi mümkün olan asgarî masrafla idare etmek için bu idarelerde gerek teşkilâtları ve gerek müstahdemlerinin evsafı meslekiyesi itibarile esaslı ıslahat yapmak zarureti vardır. Bu itibarla encümenimiz bu gayeyi istihdaf ederek hazırlanmış olan kanun lâyihasını esas itibarile muvafık görmüş ve maddelerin müzakeresine geçmiştir.

1 ve 2 inci maddeler - İnhisar idarelerinin memur ve müstahdemleri - Tuz inhisarındaki bazı memurlar müstesna olmak üzere - ücretli ve bu itibarla müstahdemin sınıfında bulunmak ve diğer taraftan teşkilâtları bir kanunla tesbit edilmiş bulunmamak itibarile gerek memur adedinin tenkisi veya kâfi evsafı meslekiyeyi haiz olmıyan memurların tebdili ve gerek teşkilâtın işin icabına göre darlaştırılması bu idarelerin tâbi buldukları Gümrük ve inhisarlar vekâletinin salâhiyeti dahilinde görülmüş binaenaleyh vekâletinin bu salâhiyetinin bu kanunla dahi tekidinde ve lâyihasının ikinci maddesile teklif edildiği veçhile takyidinde fayda mülâhaza edilmemiştir. Bu sebepten lâyihanın ikinci maddesi tay ve birinci maddesi maksada göre yeniden tedvin edilmiştir.

Encümenimiz gerek 1931 bütçelerinin müzakeresi ve gerek bu lâyihanın tetkiki münasebetile inhisarların umumî faaliyetlerine dahi temas etmiş ve bunlardan bir kısmının blânçolarını dahi gözden geçirmiştir. Neticede idarelerin tam manasile mazbut bir ticarî faaliyet gösteremediklerine kani olmuştur. Ticarî esaslara göre işlenmesi lâzımgelen inhisar idarelerinin en küçüğünden itibaren bütün müstahdemlerinin merbut buldukları müesseselerde vazifelerine taallûk eden tam bir meslekî bilgi ile mücehhez bulunmaları bir şartı aslıdır. Bu itibarla bir taraftan meslekî vukufu matlup dereceye getirmek üzere henüz teşekkül ve intibak çağını geçirmemiş olan anasırın girmesini temin ve diğer taraftan da içinde yaşadığımız darlık senelerinde memleket dahilinde yaşayabilme imkânlarına malik olan vatandaşlara daha geniş ve müreffeh bir hayat temininden ziyade daha çok adette vatandaşa iş sahası açmak için encümenimiz inhisar idarelerine mütekahter meyanından yeniden memur alınmasına nihayet vermeği muvafık bulmuş ve bu maksada göre Umumî heyetin tasvibine arzylediğimiz lâyihada görülen ikinci maddeyi tedvin etmiştir.

Bu münasebetle şunu da arzedelim ki, lâyihanın birinci maddesi Umumî heyetçe teklifimiz veçhile kabul buyurulduğu takdirde bu maddenin tatbiki dolayısıyla açıkta kalacakların kudret ve kifyetleri senelere teerrübeden sonra teyyüt etmiş olanlar müstesna olmak üzere daha ziyade mütekahter meyanından ayrılması da, önümüzdeki darlık senelerinde geçim imkânları aramak ıztırarında kalacak olan vatandaşların adedini her imkân ve fırsatla azaltmağa çalışmak zarureti karşısında, muvafık görülmüştür.

Hiç şüphesiz inhisar idarelerinde takip olunan gaye bunların faaliyetlerini tasarruflu yapmak ve fazla masraftan kurtarmak olduğuna göre mevcut kalacak vazifeler müstesna olmak üzere gerek teşkilât ve ıslahat dolayısıyla inhilâl edecek vazifelerin mümkün merteye tayyi cihetine gidilerek bunlara yeniden memur tayin etmemek de hedef ve maksadın icabatındandır. Tatbikat esnasında bu cihetleri nazarı dikkate almasını vekâleti aidesine bilhassa tavsiye ederiz.

Lâyihanın diğer maddeleri aynen veya cüzi tadilâtle kabul olunmuştur.

Bu suretle yeniden tertip ve ihzar olunan lâyihayı Umumî heyetin tasvibine arz ederiz.

Reis	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza	Aza
Gümüşane	Konya	Tokat	Aksaray	Bursa	Erzurum	Isparta
	İkinci maddeye muhalifim.		A. Süreyya	Dr. Galip	Aziz	Mükerrem
H. Fehmi	K. Zaim	Süreyya				
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Çorum	Giresun	Sivas	Manisa	Kırklareli	Yozgat	
Mustafa	Kâzım	M. Remzi	M. Turgut		S. Sırrı	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet tarafından idare olunan inhisar memurları hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 —Devlet tarafından idare olunan inhisarların daimî memur ve müstahdemlerinden, gerek halen vazife başında bulunsun, gerek açığa çıkarılmış ve işten menedilmiş veyahut azledilmiş olsun sicilleri veya gördükleri iş itibarile, vücutlarından istifade olunamıyacağı anlaşılanların veya sui hali tahakkuk edenlerin idare ile alâkaları kesilir.

MADDE 2 — Birinci maddenin hükmü :

A - İdarei merkeziye birinci sınıf şube müdürleri hakkında umumî müdürün raporu üzerine vekâletçe;

B - Şube müdür muavinleriyle ikinci sınıf şube müdürleri, başmüdürler ve müstakil müdürler ve merkez müdürleri fabrika, ve imalâthane müdürleri hakkında müdürler encümeninin kararile, müdürler encümeninin bir memur veya müstahdem tasfiyeye tâbi olup olmayacağı hakkındaki kararına umum müdür muhalif kaldığı takdirde vekâletin kararile;

C - A. ve B. fıkraları haricinde kalan daimî memur ve müstahdemler hakkında umumî müdürün kararile tatbik olunur.

MADDE 3 — Alâkaları kesilen ve halen vazife gören memurlardan :

A - Müddeti hizmeti bir seneye kadar olanlara

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Devlet tarafından idare olunan inhisarlar memur ve müstahdemlerinden vazifelerinden ayrılanlara verilecek tazminata dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet tarafından idare olunan inhisarların daimî memur ve müstahdemlerinden teşkilâtın değiştirilmesi veya darlaştırılması dolayısıyla açıkta kalacaklarla meslekî veya fikrî veyahutta bedenî kabiliyetlerinin kifayetsizliği sebebiyle hizmetinden çıkarılacaklara işbu kanunun 3 üncü maddesinde yazıldığı veçhile tazminat verilerek idarelerle alâkaları kesilir.

Sui hallerinden dolayı vazifesinden çıkarılanlara tazminat verilmez.

MADDE 2 — Bu kanunun neşri tarihinden sonra inhisar idarelerine mütekaitlerden memur alınmaz.

MADDE 3 — İnhisar idareleriyle alâkaları kesilen memur ve müstahdemlerden :

A) Hizmet müddeti bir seneye kadar olanlara

son ücretlerinin bir aylığı;

B - Müddeti hizmeti iki seneye kadar olanlara son ücretlerinin iki aylığı;

C - Hizmet müddeti iki seneden fazla olanlara ilk iki senelik hizmetleri mukabilinde son ücretlerinin iki aylığı ve bundan fazlası için beher sene ve kesirleri mukabilinde birer nısıf aylık tazminat verilir.

İdarelerin Hükümet tarafından işletilmeğe başlandığı tarihten evvel mesbuk hizmet nazarı itibara alınmaz.

MADDE 4 — Tuz inhisar idaresinde muvazzaf olup Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülüne dair 1452 numaralı kanuna tâbi memurların, birinci madde mucibince tasfiyeleri halinde, haklarında 788 numaralı memurin kanununun tasfiye hükümleri tatbik olunur.

MADDE 5 — 3 üncü, 4 üncü maddelerde muayyen tazminat bütçelerindeki maaş ve ücret tertiplerinden verilir.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden 1933 mayıs nihayetine kadar muteberdir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Gümrükler ve inhisarlar vekili memurdur.

8 - III - 1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M.
İsmet	Yusuf Kemal	
Da. V.	H. V. V.	Mal. V.
Ş. Kaya	Ş. Kaya	M. Abdülhalik
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Esat	Hilmi	M. Şeref
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. Refik	Ali Rana	Muhlis

son ücretlerinin bir aylığı;

B) Hizmet müddeti iki seneye kadar olanlara son ücretlerinin iki aylığı;

C) Hizmet müddeti iki seneden fazla olanlara ilk iki senelik hizmetleri mukabilinde son ücretlerinin iki aylığı ve bundan fazlası için beher sene ve kesirleri mukabilinde birer nısıf aylık nisbetinde tazminat verilir.

İdarelerin Hükümet tarafından işletilmeğe başlandığı tarihten ve barut inhisarındaki memur ve müstahdemler hakkında inhisarın hakikaten Devlet hesabına işlediği tarihten evvel mesbuk hizmetler nazarı itibare alınmaz.

MADDE 4 — Hükümetin teklifi veçhile aynen

MADDE 5 — Hükümetin teklifi veçhile aynen

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 7 — Hükümetin teklifi veçhile aynen